

„Stajerc“ izhaja vsaki ponedeljek, datiran z dnevom naslednje nedelje. Vrednina velja za Avstrijo, za celo leto 1 krona; za pol in četrt za razmerno; za Ogrsko 4 K 30 vin, za celo leto, za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za tuzlansko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se določa naročnino z ozirom na visokost poštnice. Naročnino je plačati naprej. Posamezne številke se prodajajo po 6 v. Redništvo in upravljanje se nahajata v Ljubljani, gledališko poslovanje števil. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (insetatov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 27.

V Ptujju v nedeljo dne 3. julija 1910.

XI. letnik.

Desetletnica „Štajerca“.

1900—1. julija—1910.

Živio — mi!

Kako veselo pesen poje,
kako nam solnce dnēs žari!
Glej, naše delo je cvetelo
in zmagalo je ljudsko delo . . .
Sovražnik, glej, in boj se ti!

Le pljuvajte, sinovi gonje!
Li veste, da — živimo mi?!
Resnico križali so tudi,
a vendar vrag ni zmagal hudi,
Pravice plamen le gori . . .

In kmet, in vsaka roka žuljev
se dviga: kruha dajte nam!
Na polju, morju, tudi v jami
pridelali smo kruh vam sami,
in vi — lenoba — **vas ni sram?**

Vse gospodarsko delo nosi!
Zelena naša je zastava! . . .
Le hujskajte, — **v boju truda**
ostaja naša — naša gruda!
Zelena je zastava prava!

In let deset smo bili živi . . .
Kdo nas premaga? Ni ga, ni!
Naj bo nevihta divja, huda,
bodočnost naša je in gruda,
sovražniki — — ož, **živio mi!**

K. Linhart.

Naš slavnostni dan.

Torej 10 let . . . Ali res že? Deset let je preteklo, odkar se je uresničil v starodavnem mestu Ptujju mali odbor. Med člani tega odbora so bili župan in poslanec Jos. Ornig, lastnik tiskarne W. Blanke, odvetnik dr. E. Ambrositsch, komisar Josef Skubitz, trgovca V. Schulink in L. Slawitsch in drugi. Nekateri teh mož so umrli, nekateri so se preselili, le Ornig, Blanke in Slawitsch se zamorejo udeležiti praznovanja desetletnice. Ta odbor sklical je shodek zapornikov v Koselnovo gostilno, katerega se je udeležilo mnogo posestnikov, obrtnikov in trgovcev. In čez par tednov izšla je prva številka „Štajerca“.

Bilo je, kakor da bi lenemu in izkoriščevalnemu prvaštvu v obraz udarili, — po celi deželi je zasvetelo kakor plamen. V pametnih vrstah ljudstva se je slavil novi list kot vojak naroda, kot zaščitnik pravice in resnice. Nekaj posestnik je v živem navdušenju pribil številko „Štajerca“ na vrata svoje hiše, češ, vsi naj berejo ta resnični list! V taboru tiste korumpirane gospe, ki zna le v kalnem ribariti, ki zna le izkoriščati in zatirati, pa je nastal divji krik proti „Štajercu“ . . . Čutili so nasprotniki, da se je tukaj porodil list, ki

Jos. Ornig

okrajni načelnik, župan, deželni poslanec, svetnik trgovske zbornice, oficir Franc Jožefovega reda, načelnik tiskovnega društva „Štajerca“ itd.

bode brezobzirno odkrival grehe prvaške politike, ki bode brezobzirno zahteval ljudske pravice, ki mu ne bode nikdo zamogel jezik zavezati . . . Čutili pa so vbogi kmetje, da se je

s „Štajercem“ uresničil list, ki bode pogumno branil pravice ovce proti volkovom, pravice trpinov proti mogotcem, pravice čebel proti trotom, pravice ljudstva proti ljudskim izkoriščevalcem. Naši nasprotniki morajo pač sami priznati: „Štajerc“ je moral priti — „Štajerc“ je bil v danih razmerih na Štajerskem in Koroškem živa potreba. Ne v glavi posameznikov, marveč v resničnih razmerah se je porodil „Štajerc“. Ravno tako, kakor mnogo enakih slučajev v svetovni zgodovini. Moral in moral je priti, naš „Štajerc“ . . .

Življenske pravice in življensko moč imajo ravno le tisti pojavi, ki so se porodili iz potreb. V glavi posameznega človeka se porodijo fantazije, ki se ne dajo uresničiti ali pa ki umrjejo kakor roža v temi, ako se jih uresniči. Žive pa ostanejo le tiste ideje, ki jih je poklicala splošna potreba v življenje. Tako je tudi s „Štajercem“. Ko bi prvaki v svoji brezvestni sebičnosti in nesramnosti ne sezidali kitajskega zidu okoli slovenskega ljudstva, — ko bi ti troji ne vporabljali žepov ljudstva za svojo reklamo, — ko bi ne ustanovljali brezvestne „konzume“, pri katerih se je stotero poštenih kmetov gospodarsko izkrjavalo — ko bi prvaki ne napadli temelj, na katerem se je razvi-

jalo družabno in sploh javno življenje na Štajerskem in Koroškem, — potem bi ne bilo treba „Štajerca“ . . . Ali ker se je vse to zgodilo, zato je „Štajerc“ moral iziti. In tako ne pomeni „Štajerc“ nič drugega, nego „trobilo“ zatiranega, izkoriščenega slovenskega ljudstva. Kar si je ljudstvo v svojem obupu mislilo in želelo, to je „Štajerc“ izpregovoril in v javnost spravil in nevstraheno po svetu raztrabil. To je vse, kar bi bilo o ustanovitvi „Štajerca“ povedati.

Zato pa tudi naš „Štajerc“ nobene nove ideje zastopal ni. Mi smo naprednjaki in tega častnega naslova se ne pustimo od nikogar vzeti. Ali mi smo naprednjaki zato, ker vemo, da je vse gospodarsko in duševno in politično življenje večni napredek. Časi, ko se je drugače misleče na gredah žive sežigalo, ko se je izumitelje novih strojev kot „copernike“ kaznovalo, ko se je naturi diktiralo in človeku človeštvo jemalo, — ti časi so hvala Bogu minuli. Mi smo naprednjaki, ker se bramo proti temu, da bi se ti časi zopet od strani farizejev vdomačili. Ali v političnem oziru „Štajerčeva“ stranka ni nikdar nič novega zahtevala. Zahtevali smo le: da se obdržijo tiste razmere, v katerih se je na Štajerskem in Koroškem skozi desetletja mirno in dobro živelo. Zahtevali smo, da se pusti slovenskega kmeta poleg nemškega soseda mirno živeti, da se ne dela razdora in prepira, da se pusti ljudem mirni razvitek, zboljšanje gnotnega in duševnega položaja . . . Ves program „štajercijanske“ stranke na Štajerskem in Koroškem izrazi torej en stavek: **Gospodarsko delo slovenskega ljudstva skupno z Nemci!!!** To je vse! Mi ne maramo, da bi naš kmet vsled slabih razmer prodajal svoja posestva. Mi ne maramo, da bi se našemu delavcu branilo učenje nemščine, ker je vendar doma in v tujini potrebuje. Mi ne maramo, da bi se z lažjo in hujškanjem ubilo mirno življenje ter združeno delovanje, ki je bilo doslej med nemškimi in slovenskimi Štajerci in Korošci.

Tako ni „Štajerc“ nič drugega, nego izraz stare štajerske-koroške krvi. Kmetje, delavci in obrtniki čutijo, da imajo naši nauki pravico ter resnico na svoji strani. Narodnjaška gonja naših prvakov vendar ni nič drugega nego pesek v oči neizobraženim, lahkovernim ljudem. In mi naj bi vse to trpeli? Mi vemo, da sta v naših krajih slovenski in nemški življenj drug na drugega vezana. Kruh, gospodarski interes ju veže! In zato je naša „politika“ prava . . .

Pred desetimi leti smo to rekli, — preteklo je deset let in z mirno vestjo ponavljamo isto resnico!

In povsod naokrog vidimo, da je naše delo uspelo! Iz malega 14 dnevnega lističa postal je „Štajerc“ tednik, ki izhaja na 8—12 straneh in prinaša poleg navadne vsebine tudi tedensko najmanj 3 slike. In 4 leta sem že izdaja posebni „Štajerčevi kmetijski koledar“. Tako smo napredovali skozi deset

let, napredovali, da zamorejo le slepci ta napredek zanikati in le bedaki o nazadovanju govoriti. „Štajerc“ pozna le eno geslo in to je: **Naprej!!!**

S tem prepričanjem pozdravljamo 10 letnico našega tako priljubljenega in tako sovražnega lista. Nikdo nas ne bode premagal, kajti resnica in pravica sta na naši strani. Nikdo nam ne bode poti zaježil, kajti naša pot je — pot ljudstva . . . In zato stopimo z veseljem ter z navdušenjem v ednajsto leto! Rogamo se vsemu nasprotovanju, kajti **naša je bodočnost!**

Le naprej, le naprej, — pogum velja!
Ponižnega pa vse teptaj!
Mi vemo eno pot: Naprej!
Sovražnik kmeta, le poglej!
**Zelena naša je zastava,
zeleno znamenje je prava,
zato naprej, le naprej . . .**

Prijatelji! Somišljeniki!

Dne 1., 2. in 3. julija so

„Štajerčevi“ dnevi.

Vsakdo naj te tri dni nabira novih naročnikov. Vsak naj vsaj enega novega naročnika pridobi! Na delo!

Josef Ornig.

„Viel Feind!, viel Ehr!“ . . .

Ljudstvo je vse, — ljudstvo je rodovitna zemlja, iz katere vskljuje tisočero talentov . . . Naš Ornig, katerega sliko prinašamo danes, je najboljši dokaz tej trditvi. Sin in član ljudstva je — in zato je tudi vso njegovo biografijo popisati z eno besedo: delo. Ljudstvo nima časa za lepe besede in lepe pesni, — ljudstvo, to se pravi zdravo in nepokvarjeno ljudstvo, pozna le eno logiko in le eno stremljenje: delo! In tako je naš Ornig — s ponosom pravimo: naš Ornig, kajti vsi naši prvaški nasprotniki ne morejo niti enega imena povedati, ki bi se dal z njim le od daleč primerjati, — pravi prototip nesebičnega, idealnega dela! Globoko bi padli, ko bi v tem trenutku omenili napade nasprotnikov. Lajajte, nasprotniki, ki ne znate ločiti stvari od osebe! Ali pokažite nam le enega slovenskega prvaka, bi bi toliko žrtvoval, delal mislil in trpel za svojo stvar . . . Ornig ne potrebuje osebne hvale, kajti njegova dela ga sama hvalijo . . .

Par besedi naj pa danes tudi mi izpregovorimo! V par važnejših črtah hočemo označiti življenje našega Orniga, ker je to značilno za naše razmere. Mi ne bomo polo-

žaj olepšavali, mi ne bomo baharili, — ali tudi ne bomo stali na grdem stališču fanatikov, ki jim je vse slabo, kar ne trobi v rog. Ornig je najznačilnejši javni gospodarskega dela na Štajerskem in zato je dobro, da se ob desetletnici „Štajerca“ tudi malo z njim o osebo pobavimo. Kajti Ornig je tudi mož, ki je v resnici naprednemu gibanju stranke dal smer in cilj. Ornig je besedo, z življenjem in z delom uresničeval naš „štajercijanski“ program. On je deloval za geslo: v gospodarstvu moramo napredovati. Jos. Ornig se je poročil 7. junija 1878 v Ptuj. V pravem meščanskem duhu vzgojen izučil se je pekovske obrti. Ko je bil okrog 15 let star, odpotoval je iz Ptuja, da preskusi svet Takrat je bilo v malih mestih naše domovine še malo ljudi, ki so daleč potovali; mladi naš Ornig je tako rekoč proti volji svojih sorodnikov od doma odšel. Kajti za študij itak ni imel sreče. Z latinščino si ni hotel glubiti in tako so ga strogi profesorji iz prvega razreda gimnazije vrgli. 30 let pozneje pa postavili v ptujski gimnaziji istotemu Ornig spomenik poleg cesarjevega. In isti profesor, ki je dečka Orniga iz srednje šole spravil, je takrat k njemu in ga pozdravil kot mladi mož, ki je šolstvo v Ptuj tako lepo razvil. Čudna je usoda! 19 letni Ornig je torej odtoval v širni svet . . . Obiskal je najprej Nürnberg (i. s. Bavarsko); potem je šel v Paris, glavne mesto Francoske naprej je romal v morje v London ter si ogledal megleno Anglijo. Od tam se je zopet nazaj obrnil. Potoval je v Hamburg, Osnabrück in Rostock v Nemčiji; proti mali domači peči na spodnjem Štajerskem Tako kakor vsak človek pridobil si je Ornig v tujini veselje do dela in napredka, zmisel modernu življenje, pogum za boj . . .

In kar si je v tujini pričul, tega ni postal v domovini. Komaj da je domu prišel, že je že z delom. Z lastnimi rokami in možgani ustvaril si je mladi mož temelj premoženja, tom katerega mu je bilo mogoče, nadaljevati zapričeto pot. Pri tej priložnosti omenimo, da je bil Ornig eden najprvejših, ki so na Štajerskem uredili moderne, vsem socialnim zahtevam odgovarjajoče pekovske delavnice. Kar bilo novo in splošno priporočeno, to je mladi Ornig z veseljem in pogumom vpeljal. In danes otročji nasprotniki vpijejo o „peku Ornig“ potem se pač sami smešijo; da, da, Ornig „pek“, ali on je tudi na polju pekovske obrti bil vzoren in napreden. Obrtniki kakor delavci mu morajo biti v tem oziru hvaležni. Ali njegova pomena pač ni, kar je Ornig za se ustvaril. Popisati bi bilo treba, kar je delal in ustvarjal za druge, za splošnost. Tem namreč tiči pomen imena Ornig. Kot delavec za splošnost si je pridobil nekdanji „pekovski vandravec“ neveljavni slug. Teh zaslug ne more nikdo zanikati, ki je splošno in objektivno soditi. Kakšni pravačnikarski hlapčki pač lahko strup na Orniga delavca za splošnost brizgajo; — ali celo njegovi politični nasprotniki so rekli, da je Ornig podoben dr. Luegerju, da je koleški gospodarski talent, da imamo v spodnjem Štajerskem samo enega Orniga. Par vzhledov naj dokaže naše trditve. Ornig je bil eden prvih v naših krajih, ki so izpopolnili pomen cementa. Poskusil je na lastnem posestvu — in vse se mu je smejalo. Še danes je v cementni mostiček, ki ga je mladi Ornig napravil, v katerem pa se nabaja še zdaj leseni del; sorodniki so bili takrat mnenja, da bi cement podrl, ko bi se model iz lesa v tla vnel. Omenili smo to mimogrede. Javno svoje delovanje pričel je Ornig kot član ptujski požarne brambe (bil je takrat okrog 18—20 let star). V tem nepotrebnem družinstvu postal je iz navadnega gasilca najprej „Stajerski Zugsführer“ in potem namestnik „Hauptmann“. Bil je 7 let delavni član požarne brambe in danes je njen častni „Hauptmann“. Poseben zaslug za mesto Ptuj si je pa Ornig kot predsednik v t. z. „Verschönerungsverein“ stal. Kot član tega društva je napravil, da se je znanega prvaškega Andreja Brenčič kupilo našnji „Volksgarten“. Vkljub nasprotovanju

Zrakoplov v viharju.

Preteklo nedeljo zvečer spustili so v Leipzigu zrakoplov „Plauen“ v zrak. V višini pa je prišel vihar, ki je gnal balon do Budimpešte. Tam so se poskušali štiri gospodje, ki so bili v gondoli, izkrcati. Ali vihar jih je vrgel proti nekemu drevesu, tako da so trije van padli. Ščetrnim pa se je balon zopet dvignil in zamogel se je šele druzo jutro izkrcati. Zrakoplovci so imeli še veliko sreče, da se jim ni ničesar zgodilo. Naša slika kaže zemljevid. Čitatelji bodo iz tega sprevideli, kako velikaansko pot (od Leipziga do Budimpešte) je zrakoplov v kratkem času preplovil. Pot znaša več kot 600 kilometrov.

Die Sturmfahrt des Ballons „Plauen“.

Vsaki hiši naj bode „Štajerc“!!!